UNIVERSIDADE DA CORUÑA

Guía Docente				
Datos Identificativos				2014/15
Asignatura (*)	Inclusión educativa e adaptación do currículo		Código	652G04011
Titulación				
Descriptores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	1º cuadrimestre	Segundo	Formación básica	6
Idioma	Galego			
Prerrequisitos				
Departamento	Pedagoxía e Didáctica			
Coordinación	Castro Rodríguez, Mª Montserrat	Correo electrónico	maria.castror@udc.es	
Profesorado	Castro Rodríguez, Mª Montserrat	Correo electrónico	maria.castror@udc.es	
Web				
Descrición xeral	Nesta materia pretendemos que o alumnado do Grao de Logopedia se aproxime ao coñecemento das características, posibilidades, dificultades e beneficios dunha proposta educativa que promova a inclusión educativa. Tal como a experiencia e a reflexión profesional acredita, a escola inclusiva responde a unha construción colectiva, plenamente activa e participativa de toda a comunidade. O traballo colaborativo entre profesionais constitúese nun elemento clave tanto para o coñecemento das necesidades de cada contexto, de cada persoa, como a planificación e posta en práctica de proxectos e propostas educativas que promova a inclusión educativa e por suposto, en consoacia, a inclusión social. Igualmente potenciarase o uso de recursos do medio natural e social co fin de facer un uso responsable e sustentable deles. De aí que consideremos, que a profesional da logopedia pode e debe xogar un papel coprotagonista co resto de actores e actrices na construción colectiva deste proxecto educativo e social.			

Competencias da titulación	
Código	Competencias da titulación

Resultados da aprendizaxe			
Competencias de materia (Resultados de aprendizaxe)	Competencias da titulación		
A4Conocer e integrar os fundamentos educativos da Logopedia: Procesos de ensino e aprendizaxe	A8 A9 A14 A15 A16 A18 A21 A22 A23 A25 A29	B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B12 B19 B20 B23 B24	C3 C4 C8

UNIVERSIDADE DA CORUÑA

A14. Coñecer as funcións da Intervención Logopédica: prevención, educación, reeducación, rehabilitación e tratamento	A4 A5 A8 A9 A11 A12 A13 A15 A16 A18 A22 A23 A25 A28 A30	B1 B2 B4 B5 B6 B9 B12 B21	C4
A16 Conocer as características diferenciais da intervención logopédica no ámbito escolar	A4 A5 A8 A9 A12 A13 A14 A15 A16 A17 A18 A23 A25 A26 A28	B1 B2 B3 B4 B6 B7 B9 B12 B13 B15 B16 B23 B24	C4 C7 C8
A23 Coñecer, aplicar e valorar críticamente as técnicas pedagóxicas, así como os recursos metodolóxicos e didácticos para o ensino da linguaxe.	A4 A5 A8 A9 A13 A14 A15 A16 A17 A18 A22 A23 A25 A28 A29	B4 B9 B13 B18 B21	C3 C4 C6
A25.Coñecer a organización de institucións educativas, sanitarias e sociais	A15 A16 A25 A27	B1 B8 B9 B12 B15	C1 C8

A28 Adquirir un coñecemento práctico na intervención logopédica (formación práctica en ámbitos escolares).	A4 A5 A8 A9 A11 A12 A13 A14 A15 A17 A21 A22 A23 A24 A26 A27 A31	B4 B7 B9 B11 B12 B15 B16	C1 C2 C3 C4
A.29. Comprender o significado das adaptacións do currículo no marco dunha perspectiva inclusiva.	A11 A12 A28	B3 B15	C1 C6
B1. Acceso, selección e xestión das fontes de información relevantes para a práctica profesional	A4 A5 A29 A30	B5 B7 B15 B22 B23	C4 C6
B3 Apreciar as distintas manifestaciones da diversidade.	A7 A10 A17		C4
B4. Aprender a aprender	A23	B5 B20 B22	C5 C7 C8
B6. Capacidade de adaptarser aos cambios	A22 A23		C7 C8
B23 Traballar de forma colaborativa cos distintos profesionais que interveñen sobre o alumnado.	A14 A16 A23 A29	B8 B10 B11 B12 B15 B24	C8
B24 Traballar de forma interdisciplinar co profesorado e cos distintos membros dos departamentos de Orientación.	A14 A23 A25 A29 A30	B9 B15 B18 B23	C4 C5

B.25. Saber incardinar o apoio logopédico dentrro da estrutura complexa de apoios que precisan as persoas con discapacidade	A4 A5 A23	B9 B12 B18 B19 B21 B23 B24	C4 C6 C8
C1 Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.	A11 A21	B7 B17	C2
C.2. Respetar a diversidade lingúistica do entorno social e realizar una intervención logopédica basada en este respeto, utilizando na rehabilitación a lingua de uso mais frecuente do suxeito.	A6		C1 C2
C3 Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.	A19 A32	B13	C8
C4 Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.	A7 A10 A28 A31	B2 B3 B4 B5 B6	C7 C8
C5 Entender a importancia da cultura emprendedora e coñecer os medios ao alcance das persoas emprendedoras.	A30	B20 B21 B22	C4
C6 Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.	A4 A5 A23 A24 A31 A32	B3 B4	C5 C7
C7 Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.	A27 A31	B4 B5	C8
C8 Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.	A23 A28 A29	B1 B5 B20	C3 C4

Contidos	
Temas	**Subtemas**
Bloque temático I: A resposta á diversidade no ámbito educativo : Evolución e modelos	1. A resposta á diversidade: factores sociais, políticos e psicopedagóxicos 2. Da educación segregada á educación integrada 3. A inclusión educativa: Principios e recursos estratéxicos

Bloque temático II:A atención aos problemas de linguaxe nunha escola inclusiva	1. A linguaxe como instrumento de mediación na comunicación didáctica. 2. Os problemas de linguaxe e a súa incidencia no rendemento escolar. 3. A Cooperación entre profesorado e logopedas 4. Organización do apoio logopédico desde unha perspectiva inclusiva. 5. A implicación da comunidade educativa no proceso educativo
Bloque temático III: As Necesidades educativas especiais na esfera da linguaxe: Resposta educativa	1. Retrasos de linguaxe derivados de deprivación social: intervención educativa 2. Discapacidade auditiva e linguaxe : Aspectos educativos 3. Discapacidade motórica e linguaxe: Aspectos educativos 4. Discapacidade intelectual e linguaxe: Aspectos educativos 5. Trastornos do Desenvolvemento e linguaxe: Aspectos educativos
Bloque Temático IV: Curriculum e Adaptacións curriculares na esfera da linguaxe.	1. Currículo e inclusión educativa 2. Adaptacións curriculares na esfera da linguaxe 3. O papel do logopeda no deseño e desenvolvemento das adaptacións curriculares. 4. Estratexias, medios e recursos para as adaptacións curriculares na esfera da linguaxe 5. Coñecemento e uso de materiais e recursos dende unha perspectiva da sustentabilidade e o respecto ao medio natural e social
Bloque temático V: Problemas psicosociais e linguaxe	1. Desigualdades sociais e linguaxe 2. Alumnado estranxeiro e adaptacións da linguaxe

Planificación			
Metodoloxías / probas	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Discusión dirixida	10	6	16
Estudo de casos	8	12	20
Portafolios do alumno	15	20	35
Investigación (Proxecto de investigación)	2	12	14
Proba de resposta breve	2	5	7
Aprendizaxe colaborativa	2	7	9

Lecturas	1	8.5	9.5
Presentación oral	1.5	3	4.5
Traballos tutelados	2	10	12
Sesión maxistral	15	5	20
Atención personalizada	3	0	3
***Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado**			

Metodoloxías	
Metodoloxías	**Descrición**
Discusión dirixida	Organizaranse debates en gran grupo e pequeno grupo sobre temas presentados nas actividades iniciais
Estudo de casos	Analizaranse casos presentados en diversos formatos: video, texto, oral, etc.
Portafolios do alumno	O porfatolios vai ser un instrumento clave para o alumnado durante toda a materia. Sobre todo pretendese que a partir da recolleita da información, reflexione e enriqueza os contidos que lle achega a materia, tratando deste xeito de irse aproximando aos seus propios intereses como futuro profesional da logopedia, sen perder a perspectiva de que o seu traballo debe formar parte do desenvolto por equipos interdisciplinares, que traballan dentro e fóra da aula.
Investigación (Proxecto de investigación)	Cada persoa ou equipo terá que buscar experiencias de innovación educativa no ámbito da atención á diversidade e educación especial que procuren a inclusión educativa
Proba de resposta breve	O alumnado terá que facer unha proba sobre os contidos básicos da materia. A proba consistirá en preguntas breves, que o alumnado terá que responder tendo en conta a súa opinión fundamentada e/ou contrastada coas doutros autores e autores traballadas na materia.
Aprendizaxe colaborativa	Un dos eixos fundamentais da materia será a aprendizaxe colaborativa tanto dentro como fóra da aula.
Lecturas	Na aula proporcionaranse unha serie de lecturas que terán que ler todos os alumnos e alumnas. Ademais para a preparación da materia, o alumnado poderán realizar outras lecturas complementarias recollidas na bibliografía, achegadas polo profesorado ou seleccionadas polo propio alumnado.
Presentación oral	O alumnado terá que intervir oralmente na presentación de resultados de pequenas pescudas, de postas en común, etc.
Traballos tutelados	O alumnado terá que facer breves traballos de investigación e reflexión, tomando como obxecto de estudo contidos do temario, que sexan do seu interese.
Sesión maxistral	Presentarase oralmente a información máis esencial de cada bloque temático e orientarase ao alumnado sobre como ampliar os coñecementos sobre o mesmo.

Atención personalizada	
Metodoloxías	**Descrición**
Portafolios do alumno Estudo de casos Investigación (Proxecto de investigación) Traballos tutelados	Realizaranse titorías grupais e individuais para o seguimento do portafolios e do proxecto de investigación. Presentarase na aula casos de alumnos ou alumnas con diferentes problemáticas relacionadas coa linguaxe e abordarase a análise dun xeito integral. Os estudantes deben realizar o diagnóstico educativo e a proposta de intervención pedagóxica. Nesta tarefa a profesora realizará un seguimento periódico mediante atención persoalizada. Resulta imprescindible para o alumnado non asistente que manteña unha frecuente comunicación coa docente para a preparación da materia.

Avaliación		
Metodoloxías	**Descrición**	**Cualificación**

Portafolios do alumno	O traballo será orixinal e terá como criterios de avaliación os seguintes. -Integración dos contidos abordados na aula: incluiranse tarefas desenvoltas nas clases interactivas. -Reflexión e opinión persoal, sobre os contidos e as tarefas -Ampliación de coñecementos empregando as fontes documentais e investigación persoal. -Aplicabilidade ao teu traballo como logopeda. Cada un dos criterios representará como máximo o 25% da calificación final do Portafolios.	50
Proba de resposta breve	Ao alumnado propoñerémoslle unha serie de preguntas curtas sobre distintos temas abordados na materia, sobre os que terá que disertar tendo como referentes a súa opinión persoal fundamentada e enriquecida coas achegas bibliográficas suxeridas na bibliografía e/ou expostas na clase.	50

Observacións avaliación

O portafolios presentarase en formato dixital

INFORMACIÓN PARA O ALUMNADO NON ASISTENTE

Segundo a participación do alumnado na materia, para a avaliación hai dúas opcións:

 Opción A. Para o alumnado que segue o sistema ECTS, aquel que regularmente asiste/participa nas actividades de clase (80%). Neste caso o sistema de avaliación será o descrito anteriormente a través das actividades do portafolios, proxecto de investigación, solución de problemas e unha proba mixta.

Opción B. Para o alumnado que non segue o sistema ECTS, aquel que non asiste/participa regularmente ás actividades de clase (< 80%). Neste caso o sistema de avaliación farase sobre: a) Realización dun proxecto de investigación (30%) b) Unha proposta de intervención dende unha perspectiva inclusiva (20%) c) Unha proba escrita sobre os contidos da materia, cun peso na avaliación do 50% e para a súa preparación empregarase a bibliografía presentada pola profesora.

O alumnado non asistente terá que poñerse en contacto coa profesora ben en persoa ou a través de correo electrónico para a organización da materia

Fontes de información

Bibliografía básica

- Santos Pérez, Mª E. e Bajo Santos, C (2011). Alteraciones del lenguaje en pacientes afectos de síndrome de down. Otorrinolaringológica de Castilla y León, Cantabria y La Rioja
- Bauer, K. L., Iyer, S. N., Boon, R. T., & Fore, C. (2010). 20 ways for classroom teachers to collaborate with speech-language pathologists. Intervention in School and Clinic
- RODRÍGUEZ RODRÍGUEZ J (2006). A elaboración e adaptación dos materiais curriculares. NEG e Concello de Santiago, Departamento de Educación e Mocidade
- NÚÑEZ MAYÁN, M.T. (2007). Apoyo dentro o fuera del aula: un dilema resuelto en la teoría pero no en la práctica profesional. Huelva: Servicio de publicaciones de la Universidad de Huelva
- MENDOZA, E. e outros (2005). Comprensión gramatical y rendimiento académico. Revista de Logopedia, Foniatría y Audiología
- TORRES SANTOMÉ, J. (2010). Curriculum, justicia e inclusión. Madrid: Ediciones Morata
- NÚÑEZ MAYÁN, M.T. (2008). De la segregación a la inclusión. Laiovento
- ACOSTA, Victor (2003). Dificultades del lenguaje, colaboración e inclusión educativa. Manual para logopedas, psicopedagogos y profesores. Ars Médica
- Alessio, S. D'; Donelly, V. e Watkins, A. (2010). Educación inclusiva en Europa: el cambio del pensamiento de la integración a l inclusión. Revista de Psicología y Educación
- ACOSTA, V.M. (2006). Efectos de la intervención y el apoyo mediante prácticas colaborativas sobre el lenguaje del alumnado con necesidades específicas. Revista de Logopedia, Foniatría y Audiología
- GINÉ, C. (2005). El asesoramiento desde la perspectiva de la eduación inclusiva. Barcelona: Graó
- GALLEGO VEGA, M. C. e PARRILLA, A. (2003). El desarrollo de grupos de apoyo entre profesores como estrategia de asesoramiento interno en los centros educativos. Temáticas Escuela
- BARTON,L (2009). Estudios sobre la discapacidad y la búsqueda de la inclusividad: observaciones. Revista de Educación,
- VIGO ARRAZOLA, B. e OUTROS (2005). Hacia la formación de profesionales de apoyo para la atención a la diversidad, ¿una competencia reconocida?. Revista Electrónica Interuniversitaria de Formación del Profesorado
- ACOSTA, V.M. e OUTROS (2011). Intervención sobre la conciencia fonolóxica en sujetos con trastorno específico del lenguaje en contextos inclusivos: posibilidades y limitaciones. Bordón
- TORRES SANTOMÉ J. (2011). Justicia curricular: el caballo de Troya de la cultura escolar. Madrid: Morata
- CASTEJÓN, L.A. e ESPAÑA, A. (2004). La colaboración logopeda-maestro: hacia un modelo inclusivo de intervención de dificultades del lenguaje. Revista de Logopedia, Foniatría y Audiología
- CASTRO, M.M., FERRER, G.; MAJADO, M.F., RODRÍGUEZ, J.; VERA, J.; ZAGRA, M.; e ZAPICO, H. (2007). La comunidad en la escuela. La escuela en la comunidad. Graó
- RODRÍGUEZ CUELLO, E (2011). La deficiencia motora: características, necesidades educativas especiales e interncíón del maestro/a de audición y lenguaje con los alumnos/as que las padecen. Revista Digital: Reflexiones y Experiencias Innovadoras en el Aula
- VERDUGO M.A. e RODRÍGUEZ, A. (2012). La inclusión educativa en España desde la perspectiva de alumnos con discapacidad intelectual, de familias y de profesionales. Revista de Educación
- Del Río Pérez, Mª J. e Torrens i García, V. (Coord) (2006). Lenguaje y comunicación en trastornos del desarrollo. Pearson Eduación, S.A,.
- NÚÑEZ MAYÁN, M.T. (2008). ¿Normalizar ou volver ás diferencias?. Revista Galega de educación

Bibliografía complementaria	- LOZANO MARTÍNEZ, J. e FAURA PALAO, C. (1998). Adaptaciones curriculares como respuesta educativa a las necesidades de un niño autista. Anales de Pedagogía. Revista de Curriculum y Formación del Profesorado - BUENO AGUILAR, J. J. (1991). Comparación del lenguaje funcional entre niños de educación especial y a niños normales. Enseñanza & teaching: Revista interuniversitaria de didáctica - SALES CIGES, A. e OUTROS (2010). Estudio de la eficacia académica de las medidas específicas de Atención a la Diversidad desde la percepción de los implicados. ESE. Estudios sobre Educación - ARIZA PÉREZ, M. A. e TRUJILLO SÁEZ, F. (2006). Experiencias educativas en aprendizaje cooperativo. Granada: Grupo Editorial Universitario - CASTEJÓN, L.A. e OUTROS (2008). La escuela inclusiva ante los alumnos tartamudos: actitudes y emociones en la relación educativa. Revista de Educación - MOLINA GARCÍA, S. E RÍOS, O. (2010). La inclusión del alumnado con discapacidad en las Comunidades de Aprendizaje. Psychology, Society and Education - CIFUENTES, A. e FERNÁNDEZ, M. (2010). Procesos de transformación de un centro educativo en comunidad de aprendizaje. Revista Electrónica Interuniversitaria de Formación del Profesorado - FERNÁNDEZ TILVE, D. e MALVAR MÉNDEZ, M. L. (2006). Proyecto educativo de centro, programación de aula, unidad didáctica, adaptación curricular individualizada: tareas indispensables en la labor docente:ejemplificaciones. Santiago de Compostela:Tórculo - CASTRO RODRÍGUEZ, M.M. e OUTROS (2007). Un material hecho a medida. Cuadernos de Educación - BUENO AGUILAR, J. J. (1991). Un modelo de análisis de las funciones lingüísticas para el estudio del lenguaje en niños de educación especial. Temas actuales de la educación especial: Actas de las VI Jornadas de Universidades y Eduación Especi

Recomendacións
Materias que se recomenda ter cursado previamente
Materias que se recomenda cursar simultaneamente
Materias que continúan o temario
Observacións

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías